

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА

3314 -72/ 26

Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

дел.бр.2570 датум 16.07.2026.

На основу Закона о Заштитнику грађана,¹ Правилника о спровођењу Јавног позива за доделу награда градовима, општинама и градским општинама за допринос развоју свих облика приступачности на својој територији,² Јавног позива за доделу награда градовима, општинама и градским општинама који су у 2025. години највише допринели развоју свих облика приступачности на својој територији (у даљем тексту: Јавни позив)³, Одлуке о образовању Комисије која ће разматрати и оцењивати пријаве пристигле на јавни позив⁴, Извештаја са теренских посета кандидованим иницијативама за доделу награде Заштитника грађана градовима, општинама и градским општинама за допринос развоју свих облика приступачности на својој територији током 2025. године⁵ Заштитник грађана доноси

ОДЛУКУ О НАГРАДАМА

НАГРАДУ за *иновативне приступе у примени стандарда приступачности приликом организације догађаја* добија **ГРАДСКА ОПШТИНА ВРАЧАР, Београд** – за иницијативу организације приступачних догађаја заснованих на примени Смерница за организацију приступачних догађаја и принципа универзалног дизајна (Сајам запошљавања за особе са инвалидитетом, радионица за превенцију насиља над женама, циклус едукација за запослене у локалној самоуправи и јавним предузећима).

НАГРАДУ за *унапређење приступачности у комуникацији локалног омбудсмана са грађанима* добија **ГРАД НИШ** – за иницијативу унапређења приступачности званичног сајта Локалног омбудсмана града Ниша кроз увођење асистивних технологија намењених особама са сензорним инвалидитетом са циљем обезбеђивања равноправног приступа информацијама повећања доступности и јачања транспарентности рада ове институције.

НАГРАДУ за *унапређење приступачности објекта образовања* добија **ОПШТИНА РАЧА** – за иницијативу уклањања архитектонских препрека у објекту Основне школе „Карађорђе“ (подручном одељењу у Великом Крчмару) чиме је унапређена приступачност једног од школских објеката у општини и створени су услови за равноправније учешће особа са инвалидитетом у образовању и друштвеном животу локалне заједнице.

¹ „Сл. гласник РС“, бр. 105/21

² Дел. бр. 5529 од 29.02.2024. године

³ Дел. бр. 10737 од 27.3.2026. године

⁴ Дел. бр. 14097 од 20.4.2026. године

⁵ Дел. бр. 24847 од 09.7.2026. год.

ПРИЗНАЊЕ за *допринос унапређењу приступачности спортско-рекреативних садржаја* добија **ГРАД СМЕДЕРЕВО** – за иницијативу постављања специјализоване столице за безбедан улазак особа са инвалидитетом у базен у оквиру Спортског центра Смедерево, чиме је омогућен самосталан, безбедан и достојанствен приступ садржајима који су раније били тешко доступни.

ПОХВАЛУ за *унапређење приступачности информација* добија **ОПШТИНА БЛАЦЕ** – за иницијативу унапређења интернет презентације општине, која је прилагођена особама са оштећеним видом чиме је начињен важан корак ка обезбеђивању једнаких услова за све грађане у приступу дигиталном садржају.

ПОХВАЛУ за *континуитет у залагању за унапређење приступачности* добија **ГРАД КРУШЕВАЦ** – у оквиру иницијативе успостављања јединственог шаттера без баријера намењеног особама са инвалидитетом и старијим лицима чиме је унапређен квалитет и доступност услуга градске управе, омогућено самосталније остваривање права особама са инвалидитетом и старијим грађанима, а приступачност је постала саставни део пружања јавних услуга.

Образложење

Заштитник грађана је, у сарадњи са Сталном конференцијом градова и општина расписао Јавни позив за доделу награда градовима, општинама и градским општинама у Републици Србији који су у 2025. години највише допринели развоју свих облика приступачности на својој територији, односно у свом окружењу. На овај начин, поред доделе наведене награде, Заштитник грађана и СКГО желе да промовишу примере добре праксе у области приступачности на локалном нивоу, као и да остваре бољу сарадњу са градовима и општинама у Републици Србији у циљу утврђивања стања у области приступачности и узрока због којих се не примењују у пуној мери прописи који гарантују права на приступачност јавних објеката, служби и услуга свим грађанима и грађанкама.

Комисија је извршила увид у све пристигле пријаве и констатовала да је по Јавном позиву стигло укупно 6 пријава са 7 иницијатива, као и да су све пријаве поднете благовремено.

Јединице локалне самоуправе и градске општине које су поднеле пријаве су градови Крушевац, Ниш (две иницијативе) и Смедерево, општине Блаце и Рача и Градска општина Врачар.

Након разматрања појединачних оцена свих чланова Комисије, датих у складу са чланом 8. Правилника о спровођењу Јавног позива и Извештаја са теренских посета кандидованим иницијативама Комисија је, у складу са чланом 10. Правилника, формирала коначну ранг листу кандидованих иницијатива:

1. Градска општина Врачар – 334 бода
2. Град Ниш (иницијатива 1) – 269 бодова
3. Општина Рача – 258 бодова
4. Град Смедерево – 238 бодова
5. Општина Блаце – 213 бода
6. Град Крушевац – 207 бодова
7. Град Ниш (иницијатива 2) – 206 бодова

Заштитник грађана је сагледао достављени предлог Одлуке о наградама, признањима и похвалама за иницијативе локалних самоуправа које су ушле у ужи избор, који је сачинила Комисија и на основу предлога, расположивих података и информација донео одлуку о наградама, признању и похвалама.

О датуму доделе награде, признања и похвала учесници ће бити накнадно обавештени.

ГРАДСКА ОПШТИНА ВРАЧАР конкурисала је са иницијативом организације приступачних догађаја заснованих на примени Смерница за организацију приступачних догађаја и принципа универзалног дизајна.

Смернице су примењене кроз организацију Сајма запошљавања за особе са инвалидитетом, радионица за превенцију насиља над женама и циклуса едукација за запослене у локалној самоуправи и јавним предузећима, као јединствен стандард у планирању, припреми и реализацији свих активности. Обезбеђени су тумачи за српски знаковни језик, материјали на лако разумљивом језику, Брајевом писму и у аудио форматима, приступачна дигитална комуникација, као и физички приступачан простор са одговарајућом сигнализацијом и подршком за учеснике. Организатори су користили чек-листу за организацију приступачних догађаја, док су послодавци и партнери унапред упознати са смерницама за приступачну комуникацију. Након реализације спроведена је евалуација путем Упитника о приступачности како би се унапредио квалитет будућих догађаја. Истовремено, кроз едукацију око 300 запослених у градским општинама, секретаријатима и јавним предузећима унапређени су капацитети за примену стандарда приступачности у свакодневном раду. На тај начин приступачност је унапређена као трајни принцип рада локалне самоуправе, а не као једнократна активност, чиме је створен одржив модел који се може применити и у другим градовима и општинама.

Применом смерница за организацију приступачних догађаја ГО Врачар је покренула нову област која директно утиче на корисничко искуство, а која до сада на локалном нивоу није узимана у обзир. Ова градска општина системски примењује наведене Смернице на све догађаје које организују у оквиру делокруга рада општине. Овогодишња иницијатива је била веома изазовна и комплексна будући да до сада ниједна локална самоуправа у Србији није организовала друштвене и едукативне догађаје на овако детаљан и методолошки заокружен начин.

За разлику од већине других локалних самоуправа, Градска општина Врачар има развијен наменски стратешки документ у овој области – свеобухватну Стратегију за унапређење приступачности ГО Врачар, која представља крвни оквир за све локалне пројекте.

Приликом оцењивање пријава, закључено је да ГО Врачар има изражен и препознатљив континуитет у системском решавању приступачности на својој територији. На нивоу руководства општине и стручних служби постоји јасна, институционална посвећеност доносилаца одлука да се развија приступачност у заједници, услед чега се ГО Врачар ове године кандидовала за награду са изузетно напредном и мултидисциплинарном иницијативом.

Заштитник грађана истиче да је Градска општина Врачар суштински препознала значај концепта „Дизајна за све“ (*Design for All*) и континуирано и успешно ради на имплементацији приступачности у свим својим пројектима – прелазећи са терена чисто архитектонских прилагођавања на терен потпуно приступачне комуникације, програмских садржаја и јавних догађаја. Овакав приступ директно пресликава савремени социјални модел инвалидитета.

ГРАД НИШ се пријавио са две иницијативе. Иницијатива 1 односи се на унапређење приступачности званичног сајта Локалног омбудсмана града Ниша кроз увођење асистивних технологија намењених особама са сензорним инвалидитетом а иницијатива 2 на успостављања персонализованих паркинг места за особе са инвалидитетом.

Унапређење приступачности званичног сајта Локалног омбудсмана града Ниша огледа се кроз увођење асистивних технологија намењених особама са сензорним инвалидитетом. Сајт је прилагођен слепим и слабовидим лицима путем *Text-to-Speech* (TTS) функционалности која омогућава аутоматско читање садржаја, док су за особе са оштећењем слуха обезбеђени видео материјали са преводом на знаковни језик. Додатно, уведена је могућност комуникације путем СМС порука, чиме је глувим и наглувим лицима омогућен директан и једноставан контакт са институцијом. Значајан искорак је и то што је надлежност Локалног омбудсмана града Ниша проширена и на мање општине у Нишавском округу – Гаџин Хан и Бабушницу, чиме је додатно повећана доступност грађанима.

Циљ иницијативе је обезбеђивање равноправног приступа информацијама, повећање доступности Локалног омбудсмана грађанима и јачање транспарентности рада институције. Ова иницијатива доприноси инклузији и активнијем учешћу свих грађана у заштити својих права.

Град Ниш је покренуо и реализовао иницијативу *успостављања персонализованих паркинг места за особе са инвалидитетом (иницијатива 2)*, у складу са Правилником о категоријама особа са инвалидитетом које могу да користе посебно обележена паркинг места на јавним паркиралиштима. Циљ иницијативе је да се особама које испуњавају прописане услове омогући коришћење паркинг места које је трајно резервисано искључиво за њихово возило. Свако паркинг место је јасно обележено регистарским бројем корисника, чиме се спречава његово неовлашћено коришћење и обезбеђује сигурно и несметано паркирање у непосредној близини места становања или рада. Иницијатива представља значајан искорак у унапређењу приступачности јавних површина и потврђује опредељеност Града Ниша да кроз конкретне мере развија инклузивно урбано окружење.

Град Ниш нема стратешки документ у области приступачности али је приступачност наведена и обрађена у Стратегији социјалне заштите града Ниша за период 2022-2026.

Заштитник грађана истиче да је Град Ниш кроз иницијативу успостављања персонализованих паркинг места за особе са инвалидитетом показао висок степен разумевања за практичне, свакодневне проблеме мобилности угрожених категорија суграђана. Ипак, иако је увођење ових паркинг места за сваку похвалу, сматра да сама мера представља део стандардних законских решења техничког уређења саобраћаја.

Са друге стране, иницијатива која се односи на сајт Локалног омбудсмана препозната је као изузетан и позитиван пример суштинског приближавања грађанима на приступачан начин. Локални омбудсман је показао проактивну жељу и визију да унапреди комуникацију са грађанима коришћењем напредних комуникационих канала. Увођење асистивних технологија на веб-сајту, SMS подршке и комуникације на српском знаковном језику представља модел који успешно руши баријере у информисању и приступу правима. Заштитник грађана истиче да, у контексту модерних решења, унапређење дигиталне приступачности Локалног омбудсмана ослања на ЕУ стандард EN 301 549, који прописује строге захтеве приступачности за ИКТ производе и услуге у јавном сектору. Кроз ову иницијативу, Ниш успешно уводи европске праксе олакшавања приступа правди за рањиве групе на локалном нивоу.

ОПШТИНА РАЧА је конкурисала са иницијативом унапређења приступачности објекта Основне школе „Карађорђе“ (подручном одељењу у Великом Крчмару).

Општина Рача је, у циљу унапређења квалитета живота особа са инвалидитетом, током 2024. и 2025. године реализовала пројекат адаптације тоалета и уклањања архитектонских препрека у објекту Основне школе „Карађорђе“ (подручном одељењу у Великом Крчмару) и школском дворишту. Пројекат је спроведен у оквиру програма „ЕУ ПРО Плус – Реконструкција и адаптација изабраних јавних зграда широм Србије“, који финансира Европска унија из предприступних фондова. Радовима је извршена адаптација постојећих тоалета у приступачан санитарни чвор за особе са инвалидитетом, реконструисани су ходници ради обезбеђивања несметаног кретања, а изграђена је армирано-бетонска приступна рампа која повезује приступачан тротоар са улазом у објекат. Адаптиран је објекат од самог улаза из дворишта до учионица. На овај начин уклоњене су физичке баријере које су отежавале или онемогућавале самостално коришћење објекта особама са инвалидитетом.

Реализацијом иницијативе унапређена је приступачност једног од школских објеката у општини и створени су услови за равноправније учешће особа са инвалидитетом у образовању и друштвеном животу локалне заједнице.

Општина Рача нема засебан стратешки документ у области приступачности, али је питање унапређења положаја особа са инвалидитетом и приступачности инфраструктуре јасно препознато, наведено и детаљно обрађено у кровном План развоја општине Рача за период 2021–2028. године.

Заштитник грађана је става да Општина Рача, сходно свом степену развијености и реалним материјалним условима мале средине, улаже изузетне напоре и ради на континуираном унапређењу приступачности. Узимајући у обзир да Општина Рача у руралном месту као што је Велики Крчмар изводи комплексне радове на основној школи са аспекта приступачности, ова иницијатива изазива додатну пажњу и похвалу, тим пре што објекат тренутно нема ђаке са инвалидитетом. Овакав приступ демонстрира висок степен свести о значају планирања унапред, превентивном уклањању баријера и примени стандарда приступачности на целој својој територији, без обзира на величину насеља.

ГРАД СМЕДЕРЕВО конкурисао са иницијативом која је реализована постављањем специјализована столица за безбедан улазак особа са инвалидитетом у базен у оквиру Спортског центра Смедерево, са циљем стварања инклузивног и равноправног окружења за све грађане.

Иницијатива је реализована на основу непосредних консултација са особама са инвалидитетом које су указале на потребу за оваквим видом подршке. Први пут је постављена специјализована столица за безбедан улазак особа са инвалидитетом у базен, чиме је омогућен самосталан, безбедан и достојанствен приступ садржајима који су раније били тешко доступни. Поред постављања столице, претходно су изграђени приступачни прилази базену, а особама са инвалидитетом омогућен је и бесплатан улаз у Спортски центар.

Овим активностима унапређена је физичка и функционална приступачност спортских садржаја, подстакнуто активније укључивање особа са инвалидитетом у рекреативне и друштвене активности, као и побољшан квалитет њиховог живота. Иницијатива представља

наставак системског приступа Града Смедерева у уклањању препрека и унапређењу приступачности јавних објеката и услуга, уз уважавање стварних потреба корисника и примену принципа једнаких могућности и инклузије.

Иницијатива са којом се Град Смедерево пријавио показује одлучност у практичној примени стандарда приступачности у домену рекреације. Међутим, у пракси се види да је потребна даља едукација и интензивирање међународне сарадње, како би се искуства градова из ЕУ који поседују обавезне Акционе планове за приступачност (*Accessibility Action Plans*) синхронизоване са ЕУ стандардима, потпуно имплементирала и на локалном нивоу. Недостатак једног оваквог свеобухватног, кровног документа који би приступачност дефинисао првенствено као обавезујући урбанистички стандард, а не само као меру социјалне заштите, онемогућава да се системски прилагоде комплексни локалитети попут историјског језгра Смедерева уз стриктну примену принципа универзалног дизајна.

Заштитник грађана наглашава да Град Смедерево, у складу са својим капацитетима економски развијене средине, показује висок ниво одговорности према грађанима са инвалидитетом. У погледу критеријума за оцењивање пријава, главна снага Смедерева лежи у томе што град располаже добрим стратешким оквиром, функционалним институционалним механизмима (одсеци за локални економски развој, социјалну заштиту и сарадњу са особама са инвалидитетом) и активном партиципацијом грађана у процесу одлучивања кроз удружења. Град Смедерево континуирано ради на унапређењу приступачности, те је ова иницијатива још једна у низу успешно реализованих пракси у партнерству са цивилним сектором.

ОПШТИНА БЛАЦЕ је пријавила иницијативу унапређења интернет презентација општине, која је прилагођена особама са оштећеним видом.

Општина Блаце је у циљу унапређења приступачности јавних услуга за особе са инвалидитетом спровела активности које се односе на уклањање дигиталних баријера. Унапређена је интернет презентација општине, која је прилагођена особама са оштећеним видом. Сајт садржи функције као што су увећање и умањење текста, једноставнију навигацију кроз сајт, као и повезаност са Е-Управом што све укупно омогућава лакши приступ информацијама и електронским услугама. Овим активностима општина је направила важан корак ка обезбеђивању једнаких услова за све грађане у приступу дигиталном садржају.

Општина континуирано ради на унапређењу приступачности, препознајући значај једнаких права и доступности јавних услуга за све грађане. Иако Блаце нема посебан стратешки документ у области приступачности, ова проблематика је успешно наведена и системски обрађена у актуелном Програму унапређења социјалне заштите општине Блаце за период 2025–2027. године. На територији општине Блаце, формално-правно не постоји тело које је експлицитно задужено за питања унапређења приступачности и унапређења положаја особа са инвалидитетом. Ипак, одређени вид институционалног механизма ипак постоји будући да су за примену приступачности задужени запослени из надлежних одељења управе која се баве социјалном заштитом и унапређењем положаја осетљивих група.

У овој локалној самоуправи потреба и жеља за приступачношћу, исказана је, између осталог, и кроз јасан циљ да се кроз уклањање дигиталних баријера обезбеди транспарентност, ефикасност и подршка за све аспекте живота у заједници, задржавајући становништво и олакшавајући му свакодневни контакт са управом.

Такође, Заштитник грађана уочава снажну вољу, жељу и локалну иницијативу ове општине за свеобухватни развој приступачности на својој територији, што недвосмислено потврђују дугогодишњи програми и пројекти удружења особа са инвалидитетом. У протеклих десетак година континуирано су реализовани програми кроз отворене јавне конкурсе локалне самоуправе, подршку републичких министарстава и постепено унапређење инфраструктуре дигиталне и физичке приступачности, што је заокружено и учешћем на овом јавном позиву Заштитника грађана за доделу награде за приступачност.

Заштитник грађана истиче да ефекат иницијативе обезбеђивања приступачне интернет презентације омогућава правовремене, видљиве и квалитетније информације у оквиру изворних надлежности општине за све грађане под једнаким условима, чиме је начињен важан корак ка обезбеђивању једнаких услова за све грађане у приступу дигиталном садржају.

ГРАД КРУШЕВАЦ је конкурисао са иницијативом успостављања јединственог шалтера без баријера намењеног особама са инвалидитетом и старијим лицима.

Град Крушевац је у оквиру пројекта „Реинтеграција II – Даља подршка одрживој (ре)интеграцији повратника у Србији“, у сарадњи са организацијама АСБ и Иницијатива за развој и сарадњу (ИДЦ), реализовао иницијативу успостављања јединственог шалтера без баријера намењеног особама са инвалидитетом и старијим лицима. Иницијатива је обухватила набавку и инсталацију специјализоване опреме и намештаја који омогућавају несметан приступ услугама јавне управе, укључујући техничка решења за следеће и слабовиде особе, као и за глуве и наглуве.

Посебна пажња посвећена је функционалности, приступачности и очувању достојанства корисника услуга. У оквиру активности обезбеђено је и приступачно паркинг место у непосредној близини шалтера, чиме је додатно унапређена физичка приступачност.

Град Крушевац тренутно нема посебан, засебан стратешки документ у области приступачности, али је ово питање системски наведено и детаљно обрађено у актуелном Програму унапређења социјалне заштите Града Крушевца за период 2025–2027. године.

Заштитник грађана наглашава да је успостављањем шалтера без баријера унапређен квалитет и доступност услуга градске управе, омогућено је самосталније остваривање права особама са инвалидитетом и старијим грађанима, а приступачност је постала саставни део пружања јавних услуга. Иницијатива представља пример добре праксе у примени универзалног дизајна и стварању инклузивног окружења у локалној самоуправи.

Такође, уочено је да Град Крушевац има чврсту решеност да проактивно ради на стварању изграђеног окружења које је приступачно за све. Ова иницијатива омогућава грађанима да, због унапређеног квалитета и доступности услуга градске управе, могу ефикасно и брзо да реализују одређене услуге које су из домена деловања локалне самоуправе чиме је омогућено да особе са различитим облицима инвалидитета редовно долазе и самостално реализују своје захтеве у прилагођеном амбијенту.

Град Крушевац континуирано и стратешки води рачуна о приступачности, што потврђује и чињеница да своје услуге прилагођава и кроз велике међународне пројекте усмерене на осетљиве групе. Постављање јединственог шалтера без баријера, уз пратећа техничка решења за следеће, слабовиде, глуве и наглуве особе, представља значајан искорак ка увођењу принципа универзалног дизајна у свакодневни рад градских служби.

Заштитник грађана заједно са Сталном конференцијом градова и општина – Савезом градова и општина Србије, десети пут је организовао доделу награда јединицама локалне самоуправе за допринос развоју свих облика приступачности.

Руководећи се потребом да се постигне инклузивније друштво у Србији, Заштитник грађана овом Одлуком указује на искорак градова, општина и градских општина у стварању примера добре праксе, који доприносе унапређењу квалитета живота свих особа и истовремено истиче као примере добре праксе у циљу њихове што шире примене.

Доставити:

- свим градовима, општинама и градским општинама на територији Републике Србије

Објавити на веб презентацији:

- Заштитника грађана
- Сталне конференције градова и општина